

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Dziedzictwo kulturowe w diagnozach rewitalizacyjnych

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Cz. 1 - Materialne dziedzictwo kulturowe w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, monitoringu i ocenie procesu rewitalizacji

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Podręcznik dla samorządów

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- Podręcznik dla samorządów, liderów i liderek lokalnych, organizacji pozarządowych
- Zawiera dobre praktyki, standardy, narzędzia, sposoby postępowania z dziedzictwem kulturowym w rewitalizacji, wskazówki dot. zarządzania dziedzictwem kulturowym, procesu ochrony i wykorzystywania potencjału dziedzictwa w rozwoju gospodarczym oraz społecznym gminy

Dlaczego dziedzictwo?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- Duża część obszarów rewitalizacji, a tym samym projektów rewitalizacyjnych koncentrowała się na ścisłych **centrach miast** (historycznych).
- Programy rewitalizacji realizowane były na terenach lub w budynkach objętych ochroną konserwatorską (61% programów).
- 64% sporządzonych przez gminy programów rewitalizacji zawierało zapisy odnoszące się do zabytków, a 42% – do dziedzictwa niematerialnego.
- Dominującymi typami przedsięwzięć rewitalizacyjnych były projekty polegające m.in. na modernizacji rynków i budynków mieszkalnych oraz adaptacji zabytkowych obiektów na cele kultury.

NID/GUS 2020 r.

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

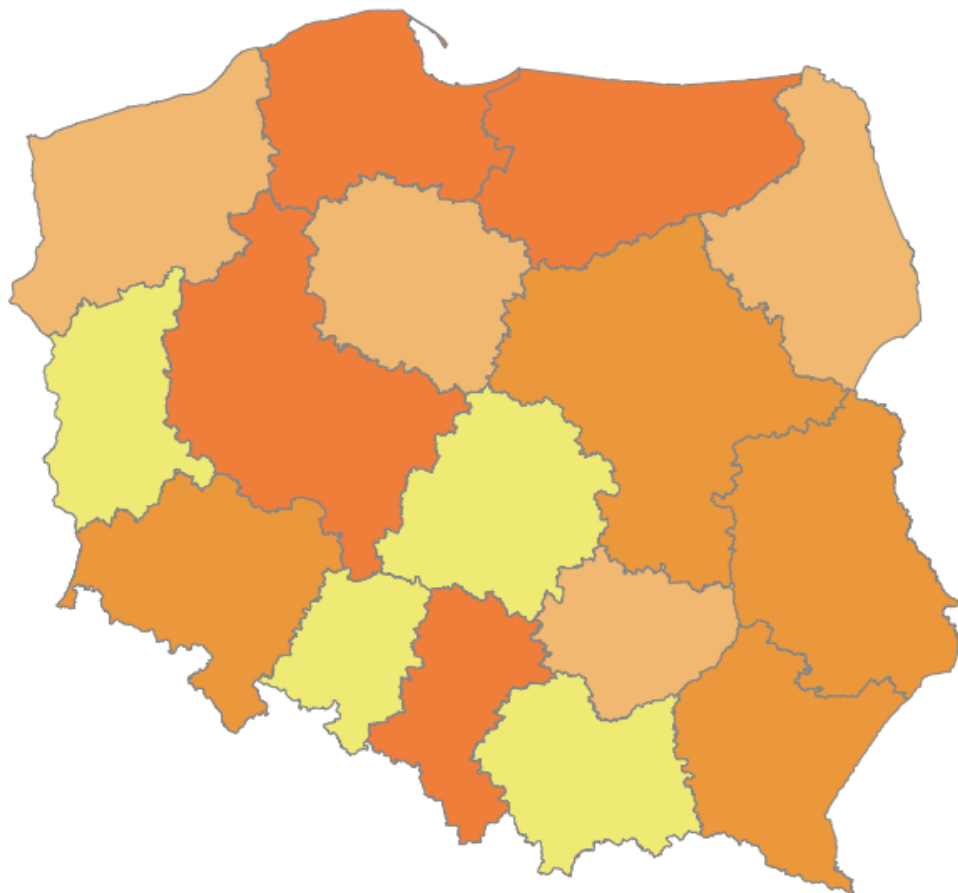

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Dlaczego dziedzictwo?

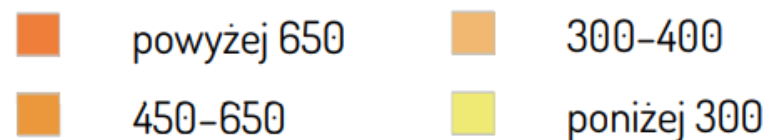

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Dotychczasowe doświadczenia z zakresu rewitalizacji polskich miast przy wsparciu funduszy unijnych wskazują, że przeważająca większość przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizowanych w latach 2004–2013, dotyczy centrów miast oraz ich najbliższego otoczenia.

Mediana odległości inwestycji rewitalizacyjnych od centrum miasta [m]

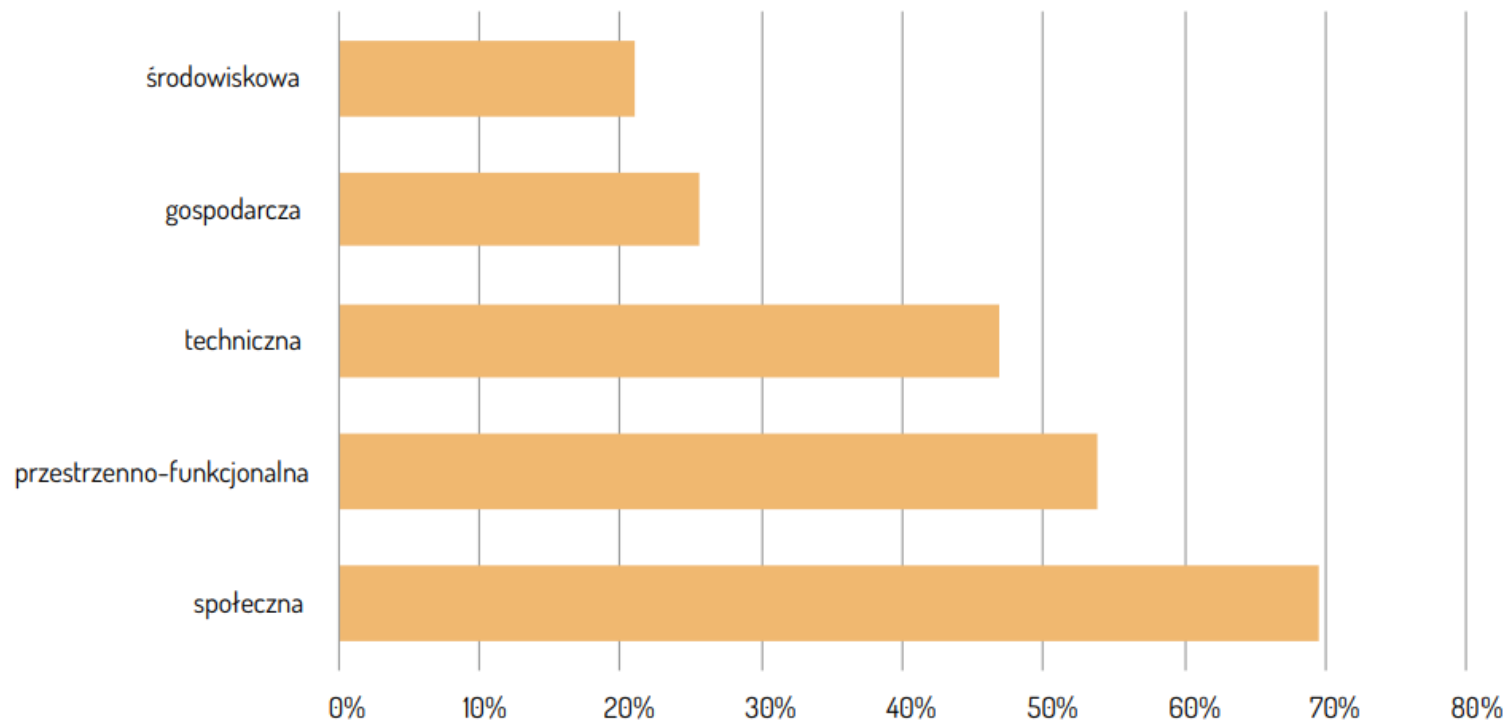

Źródło: Rewitalizacja, Raport o stanie polskich miast IRMiR, 2019

Gdzie dziedzictwo?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Fundamentem interwencji są działania społeczne.

Rewitalizacja stanowi **proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego** obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz **lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki**, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Źródło: Rewitalizacja, Raport o stanie polskich miast IRMiR, 2019

Dofinansowane przez
Unię Europejską

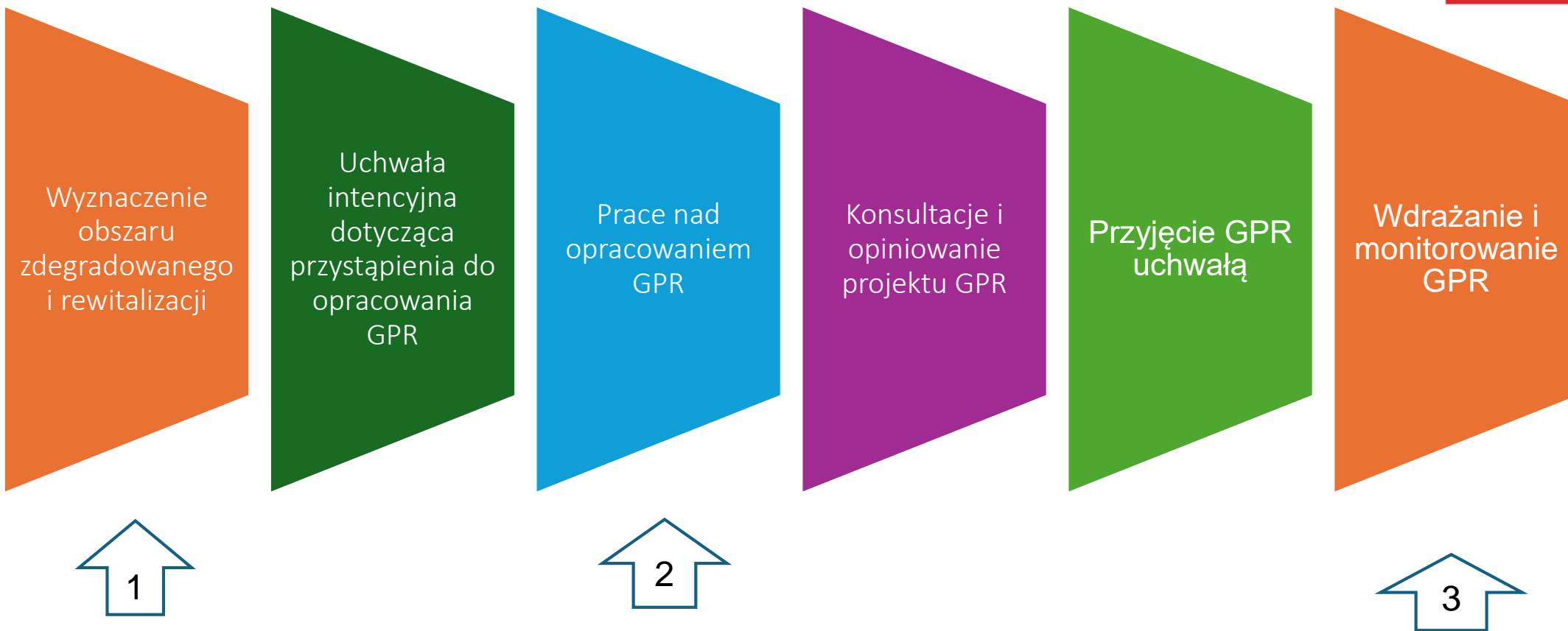

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Procedura opracowania GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Diagnozy rewitalizacyjne

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Art. 4.

W celu opracowania diagnoz służących:

- 1) wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- 2) sporządzeniu albo zmianie gminnego programu rewitalizacji,
- 3) ocenie aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji

wójt, burmistrz albo prezydent miasta prowadzi analizy, w których wykorzystuje **obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.**

Metody badawcze: analiza danych ilościowych w metodzie porównania wewnątrzgminnego

Obiektywne mierniki: dane ilościowe występujące na terenie całej gminy (dane z rejestrów publicznych)

Diagnozy rewitalizacyjne

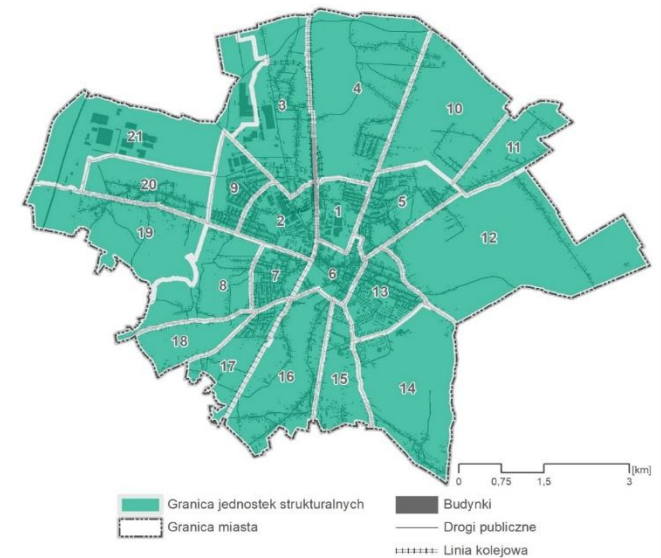

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Metody badawcze: analiza danych ilościowych w metodzie porównania wewnątrzgminnego

Obiektywne mierniki: dane ilościowe występujące na terenie całej gminy (dane z rejestrów publicznych)

- **omówienie zastosowanej metodologii** badań
- **analiza różnic między częściami** gminy z udziałem wskaźników opisujących sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną, przestrzenno-funkcjonalną
- dla wszystkich obszarów miasta należy obliczyć **te same wskaźniki**
- konieczność zapewnienia w analizach przewagi wskaźników, które dotyczą **większej liczby zdarzeń i wskazują na zróżnicowania wewnętrzne**
- unikanie wskaźników incydentalnych, występujących np. tylko w jednej jednostce
- punktem odniesienia w analizie średnia dla miasta, a nie liczba bezwzględna zjawisk

Mapa jednostek, Miasto Radomsko

Gdzie dziedzictwo w rewitalizacji?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Sfera przestrzenno-funkcjonalna:

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny,
- brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności,
- niski poziom obsługi komunikacyjnej,
- niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

Sfera techniczna:

- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sfera społeczna

bezrobocie

ubóstwo

przestępczość

osoby ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności

niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

niski poziom edukacji lub kapitału społecznego

Sfera gospodarcza:

- niski stopień przedsiębiorczości,
- słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw.

Sfera środowiskowa:

- przekroczenie standardów jakości środowiska,
- obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi lub stanu środowiska.

*Art. 8. ust. 1
W przypadku gdy gmina zamierza realizować zadania własne w zakresie rewitalizacji, rada gminy wyznacza, w drodze uchwały, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.*

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Gdzie dziedzictwo w rewitalizacji?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- wyznaczany w granicach obszaru zdegradowanego,
- istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnego,
- skoncentrowany: nie większy niż 20% powierzchni gminy, zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Gdzie dziedzictwo w rewitalizacji?

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Tereny przemysłowe i in. mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy charakteryzują się kryzysami pozaspołecznymi i działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się bezpośrednio do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym zidentyfikowanym w zamieszkanym w części obszaru rewitalizacji.

TYPY OBSZARÓW REWITALIZACJI W ŚWIETLE USTAWY

TYP I - zasadniczy przedmiot rewitalizacji	TYP II – obszary warunkowej rewitalizacji	TYP III – obszary nie podlegające rewitalizacji
Tereny zabudowy mieszkaniowej, gdzie koncentrują się problemy społeczne.	Obszary przemysłowe, powojenne, pokolejowe, portowe, wydobywcze.	Tereny niezurbanizowane: pola, łąki, lasy, wody powierzchniowe, nieużytki i in. Tereny zurbanizowane, na których nie jest realizowana funkcja mieszkaniowa.

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

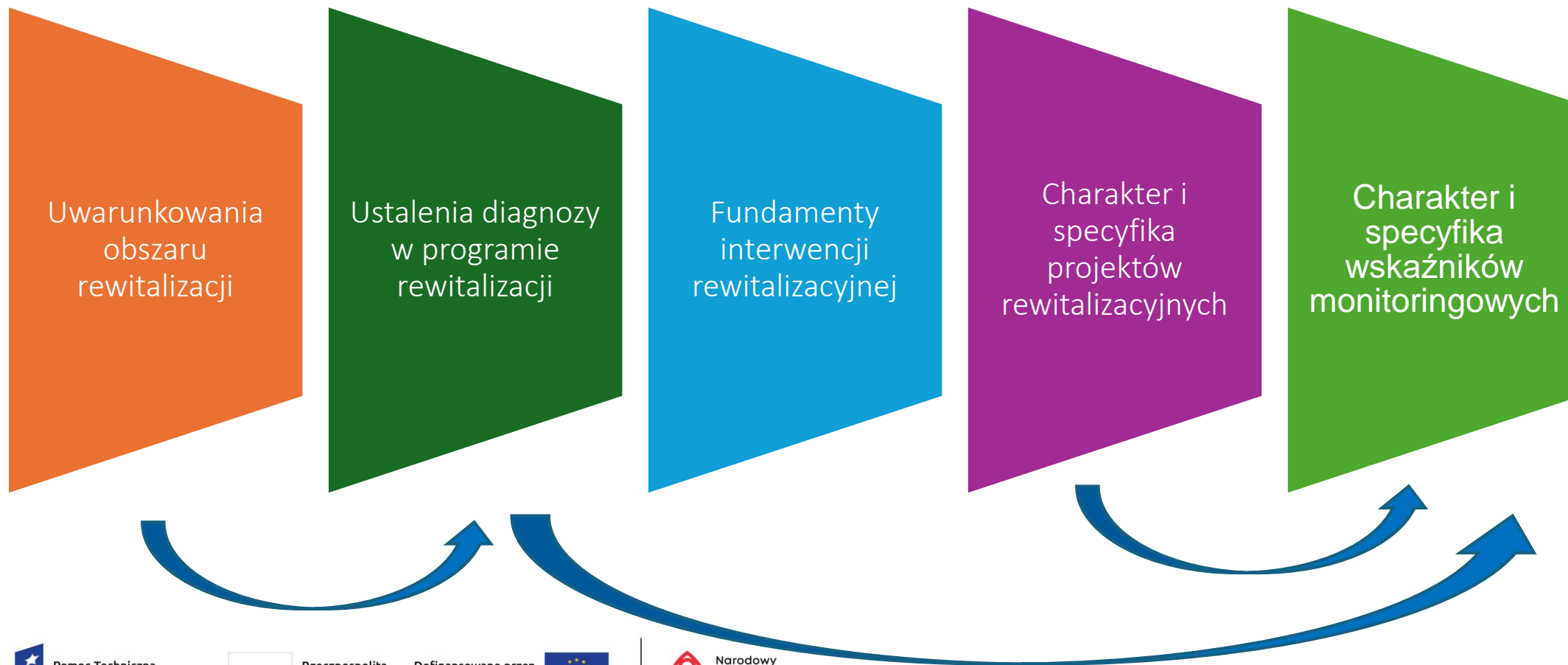

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Relacje logiczne w rewitalizacji

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Relacje logiczne w rewitalizacji/GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Art. 15 ust. 1 pkt 1-2

- **szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji**

- opis sposobu realizacji przez GPR dokumentów strategicznych gminy

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

Art. 15 ust. 1 pkt 3-5,7

- **opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji**

- **cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk**

- **opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym celu publicznego**

- szacunkowe ramy finansowe,
- wskazanie, czy powstanie SSR, gdzie i na jaki okres,

- **wskazanie sposobu realizacji GPR w zakresie planowania przestrzennego**

CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

Art. 15 ust. 1 pkt 6, 8-11

- **opis struktury zarządzania realizacją GPR**

- opis sposobu włączenia interesariuszy

- mechanizmy integrowania działań
- **system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji**

- określenie niezbędnych zmian w uchwałach (gminny zasób mieszkaniowy, Komitet Rewitalizacji i in.

- **załącznik graficzny (1:5000) – kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych OR.**

Relacje logiczne w rewitalizacji/GPR

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Art. 22.

1. Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
2. Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
3. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię, o której mowa w ust. 2.
4. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta

Ujęcie dziedzictwa w rewitalizacji

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

- Uwzględnienie koncentracji obiektów zabytkowych jako czynnika **negatywnego w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego,**
- Uwzględnienie obiektów zabytkowych oraz dziedzictwa niematerialnego jako **lokalnych potencjałów w procesie wyznaczania obszaru rewitalizacji,**
- Uwzględnienie w diagnozie pogłębionej w GPR analizie lokalizacji, stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz **form ochrony zabytków,** a także informacji o formach dziedzictwa niematerialnego,
- Ujęcie w strukturze wyzwań GPR **celów i kierunków dotyczących poprawy jakości obiektów zabytkowych i zachowania dziedzictwa niematerialnego,**
- Ujęcie w katalogu przedsięwzięć rewitalizacyjnych w GPR **działań inwestycyjnych dedykowanych istniejącym obiektom zabytkowym,** a także działań dotyczących niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
- Uwzględnienie w strukturze monitorowania GPR wskaźników dot. oceny stanu zachowania obiektów zabytkowych,

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Cz. 2 - Dziedzictwo niematerialne

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa